

Selvitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa vuoden 2023 alusta

571/06.01.00/2021

Petu 23.11.2021 § 140

Hyvinvoivat ja terveet asukkaat ovat hyvinvoivan kunnan ja alueellisen yhteistyön perusta. Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveystyö siirtyvät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023 alkaen, mutta vastuu kunta-laisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla.

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin määritellään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella (15 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa, Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta). Lisäosan suuruus n. 100 M€.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Yhteensä indikaattoreita on 20.

Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Jos indikaattoreita olisi vain muutama, olisi vaarana, että tehtäisiin vain niitä asioita, joita HYTE-kertoimessa mitataan. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kunta-laisten osallisuuden edistämistä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestössä. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaisia muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut viimeisten kahden vuoden aikana?".

Käytännössä kunnan saama summa lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan HYTE-kerroin.

Esimerkiksi 10 000 asukkaan kunta voi saada HYTE-työn onnistumisesta riippuen vaikkapa

17 €/asukas x 10 000 asukasta x 0,4 = 68 000 euroa tai
17 €/asukas x 10 000 asukasta x 0,8 = 136 000 euroa

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä.

Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kannattaa nostaa strategiseksi painopisteeksi. Strategiassa linjataan kunnan tahto ja keinot rakentaa hyvinvoivaa ja tervettä kuntaa sekä yhteistyömuodot tulevan hyvinvointialueen kanssa.

Kunnassa valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa. Hyvinvointikertomustyö jakaantuu kertomusosaan, jossa kuvataan hyvinvoinnin nykytilanne ja suunnitelmaosaan, jossa on kuvattu tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi. Euran kunnan hyvinvointisuunnitelma on hyväksytty vuosille 2019–2022 (Valt 01.04.2019 § 34).

Valmistelu- ja lisätiedot: perusturvajohtaja Kalevi Mäkipää, puh. 044 422 4070.

Ehdotus

Perusturvajohtaja:
Perusturvalautakunta merkitsee selvityksen tiedoksi.

Käydyn keskustelun perusteella perusturvajohtaja täydensi päätösehdotusta seuraavasti:

Perusturvalautakunta merkitsee selvityksen tiedoksi ja lähettää sen edelleen kunnanhallitukselle sekä esittää, että kunnanhallitus kokoaa eri hallintokunnista koostuvan työryhmän, joka nimetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahoksi.

Päätös

Perusturvalautakunta:
Täydennetty päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
